

Rapport Nr. 0313

Archeologienota

Lier, Schollebeekstraat
Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	1
2	Gemotiveerd advies	2
2.1	Aanleiding vooronderzoek	2
2.2	Resultaten vooronderzoek	2
2.3	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	3
3	Programma van maatregelen	4

1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2020-1089
Projectcode Onroerend Erfgoed		2020C310
locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Lier
	Straat	Schollebeekstraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Lier
	Afdeling	3
	Sectie	D
	Percelen	90N, 90P en 90R
Coördinaten	Noordoost	X: 165056,6649 Y: 201275,4801
	Noordwest	X: 164809,4553 Y: 201153,4401
	Zuidoost	X: 165064,0815 Y: 201103,6934
	Zuidwest	X: 164819,3788 Y: 201124,6
Oppervlakte plangebied		Ca. 26.239 m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 400 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

2 Gemotiveerd advies

2.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen langs de Schollebeekstraat te Lier. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

2.2 Resultaten vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon enkel het bureauonderzoek en controleboringen uitgevoerd worden. Op basis van dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem was het mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein.

Het plangebied ligt in de huidige stad Lier. In de historische bronnen komt de gemeente pas voor in 870 als Ledi, wat waterweg wilt zeggen. Dit is een duidelijke vermelding naar de gunstige geografische ligging aan de samenvloeiing van de Grote en Kleine Nete. In de 12e eeuw evolueerde deze naam tot Lyra en Lyera en vanaf 1333 tot Liere. De exacte ontstaansgeschiedenis van Lier is onduidelijk, maar wordt vaak gekoppeld aan de Sint-Gummaruslegende. Gummarus was een veldheer en grootgrondbezitter uit de eerste helft van de 8e eeuw. Op het eilandje Nivesdonck zou hij een bidplaats gesticht hebben, die na zijn dood uitgroeide tot een bedevaartsplaats. Op basis van de beschrijving van Nivesdonck in de Vita van Gummarus zou het gaan om het terrein t.h.v. de Sint-Pieterskapel en de Sint-Gummaruskerk. Lier krijgt de titel Oppidum in 1194 en wordt door Hertog Hendrik I van Brabant tot stad verheven in 1212. Het Liers grondgebied wordt vastgesteld in 1213 en bestond uit de eigenlijke stad, de kuip (de ringvormige zone rond de stad) en de bijvang die bestond uit de dorpen Kessel, Nijlen, Emblem en Bevel en de gehuchten Hagenbroek, Lachenen en de Mijl. Het gehucht Hagenbroek, waar het plangebied ten zuiden van gelegen is, ligt ten noordwesten van de stad en is tot op heden overwegend agrarisch gebied, met uitzondering van het industrieel gebied waar het plangebied in gelegen is.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 4.8 en 8.9 m + TAW. Het terrein ligt in het lager gelegen gebied langs de Schollebeek. De ruime omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door de Grote en Kleine Nete die samenvloeien in Lier. Het plangebied zelf varieert tussen 5.3 en 5.9 m + TAW. Dit zijn kleine hoogteverschillen, maar dit heeft waarschijnlijk te maken met het gelijk maken van het terrein bij de afbraak in 2015. Het plangebied wordt voornamelijk gekarteerd als s-Pdc. Een matig natte lichte zandleemgrond met verbrokkelde textuur B horizont. De bouwlaag van deze grond is zeer donker grijsbruin en humusrijk. Vanaf 30cm diepte is het materiaal bruin tot bleekbruin en meestal komen in deze horizont roestverschijnselen voor vanaf 40-60cm. De sterk verbrokkelde en gevlekte textuur B horizont begint tussen 60-80 cm. In vele gevallen is de klei aanrijkingshorizont bijna verdwenen en worden ijzerconcentraties aangetroffen. Soms komt een zand- of leemsubstraat voor, in andere golvende gebieden waart Tertiair binnen boorbereik voorkomt is het een klei, of klei-zandsubstraat. Een s-Lep bodem is een matig gleyige grond op zandleem zonder profielontwikkeling. De bovenlaag is zwaar zandleem. Het zandleemdek en het onderliggend stroomzand zijn kalkhoudend. Met uitzondering van de bovengrond komen in het hele profiel roestverschijnselen voor.

Binnen het plangebied zijn geen archeologische waarden gekend. In de ruime omgeving zijn wel enkele CAI-locaties aanwezig. Langs de Hoogveldweg zou een metaaltijd grafstructuur liggen en werd romeins aardewerk en silex pijlpunten gevonden (101861). Eveneens ten noorden van het plangebied werd in 2010 een opgraving uitgevoerd (152255). Hierbij werd een vierpostenspieker, 2 waterkuilen en 6 afvalkuilen uit de middeleeuwen aangetroffen. Door middel van metaaldetectie werd langsheen de Spekkestraat een fibula, een fragment van een riemtong en een muntgewicht uit de vroege middeleeuwen en enkele 17de -eeuwse munten gevonden (157246). Eveneens door metaaldetectie werd een vroeg-romeinse fibula aangetroffen uit de 1ste eeuw AD (100757). Aan de hand van de Ferrariskaart kon een site met walgracht gelokaliseerd worden (157247). Bij graafwerken voor de aanleg van de autobusgarage Kruger in 1939 werd een romeinse muntschat aangetroffen (105298). Het om munten van het type AES 3 en 4 uit de 4de eeuw. Mogelijk werden deze gedeponneerd in het begin van de 5de eeuw. Ca. 500m ten noorden van het plangebied werd tijdens een vooronderzoek een ijzertijd kuil met scherven geregistreerd (105553). De balietoren bevond zich ca. 900m ten noordwesten van het terrein. Het is een laat-middeleeuwse stadstoren, waar eveneens een steengoed kruik uit de 15de eeuw werd geregistreerd (100300). Verder werden er rondom het plangebied 5 bunkers van de KW-Linie aangeduid. Drie van hen zijn een bunker uit de 1ste lijn verdediging (165730, 165729, 165728) en twee ervan zijn van de 2de lijn verdediging (165807 en 165805). Ten oosten van het terrein is het Fort van Lier gelegen (160714), dat werd gebouwd tussen 1877-1890.

Er worden op het terrein een nieuwe loods met kantoor, twee overdekte opslagmagazijnen en een betoncentrale ingepland. Tenslotte worden er bovengrondse opslagzones voorzien voor onder andere zeezand, rijnzand, mengpuin en betonpuin. Aan de oostelijke zijde zal een groenbuffer voorzien worden. De nieuwe betonverharding zal bovenop de huidige steenslagverharding geplaatst worden. De loods en magazijnen zullen gefundeerd worden op paalfunderingen, deze zullen een afmeting hebben van 1x1x1m en ongeveer om de 10 meter gezet worden en zullen lokaal door de bestaande verharding geboord of gegraven worden. In totaal gaat het dus om een bodemingreep van ca. 400m².

Gezien de beperkte oppervlakte van de werken, ca. 400 m², is een vervolgonderzoek niet noodzakelijk. Enkel de fundering zal worden uitgegraven (100 cm x100 cm). De betonverharding zal worden aangebracht op de huidige steenslagverharding. J. Verrijckt bvba adviseert de vrijgave van het plangebied.

2.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat de bodemingrepen te beperkt zijn om een vervolgonderzoek op uit te voeren.

Hierbij in rekening houdend dat de toekomstige werkzaamheden slechts ca. 400 m² oppervlakte hebben, adviseert J. Verrijckt bvba om het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkelingen.

3 Programma van maatregelen

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek en controleboringen kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek en controleboringen is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Een doorslaggevende factor in het bepalen of verder onderzoek noodzakelijk is, zijn de geplande werkzaamheden en de dieptes van het archeologisch vlak, zoals aangetroffen bij de controleboringen. Deze beslissing steunt op onderstaande redenering:

- Voldoende info aanwezigheid site: Nee.
- Site aanwezig: Nee, er is niet afdoende bewijs dat er een archeologische site aanwezig is binnen het terrein.

Voldoende info versturende impact van de geplande werkzaamheden op eventuele archeologische sites: De nieuwe betonverharding zal bovenop de huidige steenslagverharding geplaatst worden. De loods en magazijnen zullen gefundeerd worden op paalfunderingen, deze zullen een afmeting hebben van 1x1x1m en ongeveer om de 10 meter gezet worden en zullen lokaal door de bestaande verharding geboord of gegraven worden. In totaal gaat het dus om een bodemingreep van ca. 400m². Door de beperkte bodemingreep lijkt het dus niet opportuun om verder onderzoek uit te voeren op het terrein.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.